

*І.В. Смолін, д-р екон. наук, доц.,
Київський національний торговельно-економічний університет*

МЕТОДИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНТЕНСИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Однією з основних предметних сфер вивчення конкурентного середовища є характер конкуренції на цільовому ринку. Кількісні, а значить і придатні для практичного застосування, характеристики конкуренції виявляються через дослідження показників інтенсивності конкуренції.

З позиції суб'єктів ринку оцінка інтенсивності конкуренції необхідна:

- у разі вибору цільового територіального ринку функціонування;
- при формуванні та реалізації стратегії розвитку суб'єкта.

Оскільки існують складності безпосередньої оцінки такого багатопланового явища, як інтенсивність конкуренції, реально можливим є побічне її визначення, основане на оцінці контрольованих наслідків відносин конкуренції.

Існуючі методи оцінки інтенсивності конкуренції, що враховують розподіл ринкових часток між конкурентами, темпи росту ринку, його рентабельність, засновані на припущенні щодо потенційної залежності рівня конкурентного протистояння від тих чи інших умов зовнішнього середовища. Реальний рівень інтенсивності конкурентоспроможності має визначатися не її передумовами, а контрольованими наслідками суперництва – зміною ринкових часток конкурентів. Для цього пропонується показник варіації ринкових часток в динаміці (U_d):

$$U_d = \sqrt{\frac{\sum (D_i^1 - D_i^0)^2}{n}},$$

де D_i^0 , D_i^1 – ринкова частка i -го учасника ринку відповідно на початок і кінець досліджуваного періоду.

Важливі аналітичні висновки про стан і перспективи динаміки конкуренції на досліджуваному ринку можна отримати при комплексній оцінці інтенсивності конкуренції. Для цього пропонується метод матричного позиціонування показників варіації ринкових часток суб'єктів ринку в статичі та динаміці.

Інтенсивність конкуренції значною мірою залежить від сфер діяльності. Так, прийнято вважати, що в банківській сфері, де діє понад 160 комерційних банків, інтенсивність конкуренції є надвисокою. Однак розрахунок її рівня на основі варіації ринкових засвідчив, що станом на 01.01.2005 4,4 % банків (без Промінвестбанку) володіли 38,2 % ринку кредитних і 37,3 ринку депозитних послуг. Це свідчить про відносно високий рівень монополізації ринку.

В 2006 році інтенсивність конкуренції зросла. Сумарна частка 7 найбільших банків (4,3 % загальної кількості банків) склала 25,1 % та 23,2 % на зазначених конкурентних ринках.

При оцінці інтенсивності конкуренції на основі варіації ринкових часток в динаміці картина стає більш рельєфною. При середній ринковій частці українських банків 0,6% середнє відхилення даного показника на ринку кредитних послуг за 2005 рік склало 0,28 пунктів, на ринку депозитів – 0,31. Це є свідченням реального переділу ринку під впливом зростаючої інтенсивності конкуренції.

Таким чином, комплексне діагностування конкуренції на ринку дозволяє отримати значно більше якісної інформації, ніж при однофакторному аналізі. Це ще раз підкреслює прикладну обмеженість редуційного підходу порівняно із системним аналізом.

Смолін, І.В. Методичні та прикладні аспекти оцінки інтенсивності банківської конкуренції [Текст] / І.В. Смолін // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (9-10 листопада 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 35-36.